

Kaj naj bi učitelji vedeli o delu z otroki s posebnimi potrebami

Delo, 24. februarja

Iz pisma dekanov Pedagoških fakultet (PeF) je videti vse v najlepšem redu. Pa vendar vsebuje nekaj zavajajočih informacij, ki prikrivajo dejansko stanje. V Sloveniji se še vedno izvaja klasični storilnostni pouk »prenosa znanja z učitelja na učenca«. Pri tem se ugotavljajo »pri-

manjkljaji in motnje« v razvoju otrok, ki se poskušajo s principom integracije asimilirati v »mainstreaming«. Raziskava (Kobolt idr. 2008) je pokazala, da je večina teh »primanjkljajev in motenj« socialno konstruirana.

Izjava dekanov, da so izboljšave šolanja »vedno mogoče«, zveni precej neiskreno, saj bi se morali že zdavnaj začeti pogovarjati z javnostjo in vsemi, ki jim ponujajo strokovne rešitve ali praktične izkušnje. Pomagali bi si lahko tudi z akademskimi deli študentov. Grožnje s tožbami in povračilnimi ukrepi, ki jih uprizarja PeF Ljubljana, bi morale izginiti iz šolskega repertoarja reševanja problemov in odzivanja na javno kritiko. Prav tako bi morali dekani prekiniti s prakso podcenjevanja javnosti glede neutemeljenosti in strokovne poenostavljenosti kritik. Kako so lahko izkušnje staršev z integracijo otrok s posebnimi potrebami neutemeljene? Kako je lahko praksa vzgojnih zavodov strokovno poenostavljena? Menim, da bi morali dekani razmisliti o možnostih čim pogostejše komunikacije med teorijo in prakso ter upoštevati zahteve mednarodne skupnosti pri uvajanju sprememb v šolski sistem.

Glede na to, da dekani povezujejo želje o kakovostnem uvajanju načela »inkluzivne vzgoje in izobraževanja« z osnovnim znanjem s področja učencev s posebnimi potrebami, je videti, kot da ne razumejo pomena in načina uvajanja inkluzije v smislu, kot ga predstavlja mednarodna skupnost. To nerazumevanje se je pokazalo že v Beli knjigi 2011, ko je imela Slovenija izjemno priložnost slediti dogajanjem v mednarodni skupnosti (Slovenija je podpisnica), pa je žal preprosto izpustila inkluzijo. Tedanji minister Igor Lukšič je bil na to osebno opozorjen.

Uvajanje inkluzije v smislu mednarodnih zahtev se ne more začeti z ohranjanjem ali izpopolnjevanjem integracije otrok s posebnimi potrebami v »mainstreaming«, ampak z njenim ukinjanjem. Integracija je princip, ki se trenutno izvaja v slovenskem šolstvu in je bil mednarodno opredeljen s Salamanškim dokumentom (1994) ter jasno definiran v Beli knjigi (1995). Pomeni ponesrečen poskus, da bi otroke s »posebnimi potrebami« integrirali (asimilirali) v »mainstreaming« in jih storilnostno »obdelali« oziroma

»oblikovali« z izobraževalnimi načrti in didaktiko kot ostale učence.

Po navedbah mednarodne skupnosti je bil proces integracije v nacionalnih sistemih šolstva izpeljan brez ustreznih organizacijskih, kurikularnih, poučevalnih in učnih strategij. To pomeni, da je bilo hitro ugotovljeno, da »integracija« ni primerna strategija za obravnavo vseh različnih otrok in da je poskus preprečevanja izključevanja pogosto povzročal še večje izključevanje. Po letu 2000 je začela mednarodna skupnost uveljavljati inkluzijo kot glavni princip nadaljnega spreminjanja šolstva, kar je nekaj drugega kot to, kar so predstavili dekani PeF. Inkluzija v mednarodnem pomenu predstavlja »child-centered« princip šolanja, »inkluzivna vzgoja in izobraževanje«, kot jo predstavljajo dekani, pa »teacher-centered«.

Klasični storilnosti pouk, ki je uveljavljen v Sloveniji z zakoni, bo naslednje leto praznoval 150 let in je res čas za celovite sistemske spremembe. Neskladja in krivice pri izvajanju integracije poskuša mednarodna skupnost preprečiti z uvedbo enotnega sistema inkluzivnega šolanja po vsem svetu. Spremembe, ki jih predvideva, so zakonske, kurikularne itd., torej gre za celovite sistemske spremembe vzgoje in izobraževanja. Cilj je celovit premik od integracije k inkluziji, za kar imajo dekani vsaj eno predlogo (magisterij) v svoji zakladnici akademskih del.

Boris Hartman,

Ljubljana